

Vilajoana

Avià

Ubicació

Comarca: Berguedà
Lloc/Adreça: Casa Vilajoana. Graugés 08610 AVIÀ
Emplaçament A 500 m de la carretera d'Avià a Sant Pau de Casserres, després de l'agropecuària de Graugés.

Coordenades:

Latitud: 42.05633
Longitud: 1.84729
UTM Est (X): 404619
UTM Nord (Y): 4656673

Classificació

Número de fitxa 08011 - 55
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Medieval Modern Contemporani
Segle XI-XVIII
Estat de conservació Bo
Notes de conservació: L'any 1997 es va iniciar la rehabilitació per destinar-la a vivenda. S'ha consolidat i s'han refet els sostres interiors.
Protecció Legal
Tipus de protecció: BPU
Observacions protecció: BPU i ZEA. POUM Avià, DOGC 12/07/2011
Número inventari 2969 (1983)
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat Privada
Titular: Ref. cad.: 007A00053
Fitxes associades:

[La Subirana](#)

Autoria de la fitxa María del Agua Cortés Elía
Data de registre de la fitxa: ds., 01/12/2001 - 01:00
Autoria de la darrera revisió: María del Agua Cortés Elía. OPC
Data de la darrera revisió: dl., 28/04/2025 - 13:13

Descripció

Casa de tres pisos repartits en planta, pis i golfes, de perímetre quasi quadrat, amb teulada a dues aigües de teula àrab amb el carener perpendicular a la façana. Els murs són de pedra a la planta i fins a 50 cm al primer pis (còdols de calcària); a partir d'aquí són de tàpia barrejat amb pedra; destaca la presència d'opus spicatum als quatre murs principals i a diferents alçades; les cantoneres són de grans blocs de pedra de gres ben escairats. La façana és orientada a migdia amb un pati tancat davant a modus de baluard. L'accés principal és fa a través d'una porta d'arc de mig punt adovellada darrera la qual hi ha dues llindes de roure amb pollaguera. La planta baixa esta dividida en dos cossos paral·lels: en un hi ha dos arcs diafragma apuntats i es conserva part del terra de còdols clavats en vertical entre els dos arcs, mentre que al cos sud on hi havia la menjadora de les eugues, està empedrat amb lloses de pedra planes; a l'altre hi ha un arc diafragma apuntat i l'escala d'accés al pis amb els tres primers graons de pedra i la resta de maó i fusta. Les finestres més antigues de la planta baixa són molt petites i quadrades a modus d'espitllera, posteriorment es van obrir més grans. A la primera planta hi ha la sala, la cuina i tres habitacions. L'any 1980 l'anterior propietari va enfonsar els pisos de les habitacions (que eren de rajols i fusta) i únicament es conserva el terra de fusta de la sala que probablement dati del XVII. Totes les finestres tenen ampitadors exteriors i festejadors dobles a l'interior. La finestra central que dona al nord té motlures de pedra exterior decorades amb acanaladures. Dues portes de les habitacions conserven motlures tallades als brancals i rosasses, vulgarment dites de la bona sort i símbol d'eternitat, a les llindes de pedra. Amb la rehabilitació actual s'ha posat al descobert l'aigüera a la paret de ponent de la sala i una capelleta amb llinda de fusta. La habitació de ponent era la cuina i conserva la porta del forn de pa, els fogons tapiats del segle XIV i restes de l'antic foc a terra de campana rectangular. Des de la sala es pujava a les golfes per una escala de fusta. A les golfes hi havia diferents habitacions amb graners separades per envans fets amb lloses de pedra tosca entre llates de fusta i unides amb morter de calç, i un assecador obert a migdia. Sobre la cuina hi havia un espai per fumar aliments aprofitant la xemeneia del foc a terra (les parets estaven fumades). Al costat de la casa hi ha unes construccions fetes en diferents èpoques, principalment al XIX, i destinades a estables i paller. En època del Sr. Rosal es van habilitar els espais per a dues vivendes de parcers.

Observacions:

En refer la teulada l'any 1997, la meitat nord del mur de ponent es va enfonsar. Aquest era el que tenia més fragments d'opus spicatum i es va refer reproduint aquest aparell. A la planta baixa es conserven dues mènsules de roure que suportarien el sostre més antic de la casa (probablement de la mateixa època que els arcs diafragma). Al primer pis, a l'envà que separa l'habitació del mig de la del nord-est es va trobar mitja olla buida encastada en el parament i que es conserva in situ. Les decoracions dels brancals de les portes son del mateix estil que les de altres cases de la zona i de la mateixa època (Torrentbó, la Casavella de Graugés).

Història

La casa actual amaga una primera construcció dels segles X-XI feta d'un sol cop seguint la mateixa planta actual, i sobre la que es bastí al segle XII-XIII un mas fortificat senyorial, com ho denoten els gruixuts murs de la base, l'opus spicatum i les petites finestres tipus espitllera a la paret de ponent. En època gòtica (XIV) es farien els tres arcs diafragma apuntats de la planta i posteriorment la porta adovellada de l'entrada principal. Possiblement a la mateixa època es van fer els murs superiors de tàpia i les golfes amb envans interiors de pedra tosca amb muntants de roure. La porta adovellada de l'entrada va ser realitzada al XVII. La casa surt anomenada als pergamins de Cal Mas d'Avià (1338, 1537), als de la casa Santamaria de Serrateix (1573), als fogatges de 1497 (Lorenç Vilajohana a la parròquia de Sant Martí) i 1553 (Lorens Vilajussana a la parròquia de Sant Vicenç d'Obiols), a documentació de la casa Vilamarí (1797), als llibres parroquials de la parròquia de Berga consta la confirmació de Francesc Vilajussana l'any 1686, essent l'última vegada que es fa menció d'un Vilajussana. Al Capbreu de les propietats del Monestir de Sta. Maria de Ripoll ja és propietat de Bernat Boixader i especifica que pertany a la parròquia de Sant Vicenç d'Obiols (1758) (ACA), mantenint-se en mans d'aquesta família al Registro de Casas de Campo de 1856 i a l'Amillament d'Avià de 1862. Al Registro de la Propiedad de 1879 Vilajoana és de Manuel Mutlló fins al 1888 en que és de Francesc Badia Serra. A finals del segle XIX va comprar la propietat el Sr. Agustí Rosal Sala, i pertanyé als seus descendents fins que el 1997 la va comprar l'actual propietari. La casa pertanyia a la parròquia i terme d'Obiols, que depenia del Monestir de Sta. Maria de Ripoll des del segle X, vinculació que es manté fins al segle XIX. El nom prové de "Vila Jussana", tal com demostra la documentació del segle XIV, possiblement amb relació topogràfica amb la "Vila Subirana" (AADD, Cat Romànica, p. 116) (fitxa nº 53) i amb la "Villa Meredi" (Vilamarí (ADS). Amb les darreres obres de rehabilitació s'han trobat fragments de ceràmica grisa amb decoració incisa i ondulada del tipus de Casampons (PADILLA, 1984) i fragments de ceràmica vidrada blava del segle XIV. Al terra de la planta baixa, entre els dos arcs es va trobar al 1998 una moneda diner de billó del segle X-XI datada pel Dr. Manel Riu. A la façana principal es va trobar encastada una quarta part d'un molí circular de pedra petit. A la zona dels voltants, entre la casa i la riera, es van trobar dos fragments de destal polimentada així com fragments de sílex amb traces de talla, a un lloc que possiblement hi havia una balma sobre la riera d'Avià.

Bibliografia

ACA (Arxiu de la Corona d'Aragó), notarians, Berga/Vària, vol. 149.

AA.DD. (1985). Catalunya Romànica. Vol. XII El Berguedà. Fundació Enciclopèdia Catalana.

PADILLA, Ignacio (1984). "Contribución al estudio de las cerámicas grises catalanas de época medieval: el taller, los hornos y la producción de Casampons", a Ceràmica grisa i terrissa popular de la Catalunya Medieval, Acta Mediaevalia, annex 2. Universitat de Barcelona.

AA.DD. (1994). Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya. Vol. 5 El Berguedà. Departament de Cultura. Barcelona.

CAPSADA, J. I VALL-LAMORA, R. (1990). Masies d'Avià. L'Erol, núm. 31, pàgs. 14-16. Àmbit de Recerques del Berguedà.

CORTÉS, M. del A. (1996). Demografia històrica d'Avià. L'Erol, núm. 52, pàgs. 39-44. Àmbit de Recerques del Berguedà. Ajuntament d'Avià.

CORTÉS ELÍA, MARÍA DEL AGUA (2019). De bona casa, bona brasa. La casa i l'espai domèstic rural al Berguedà. Temes d'Etnologia de Catalunya, 30. Generalitat de Catalunya.

